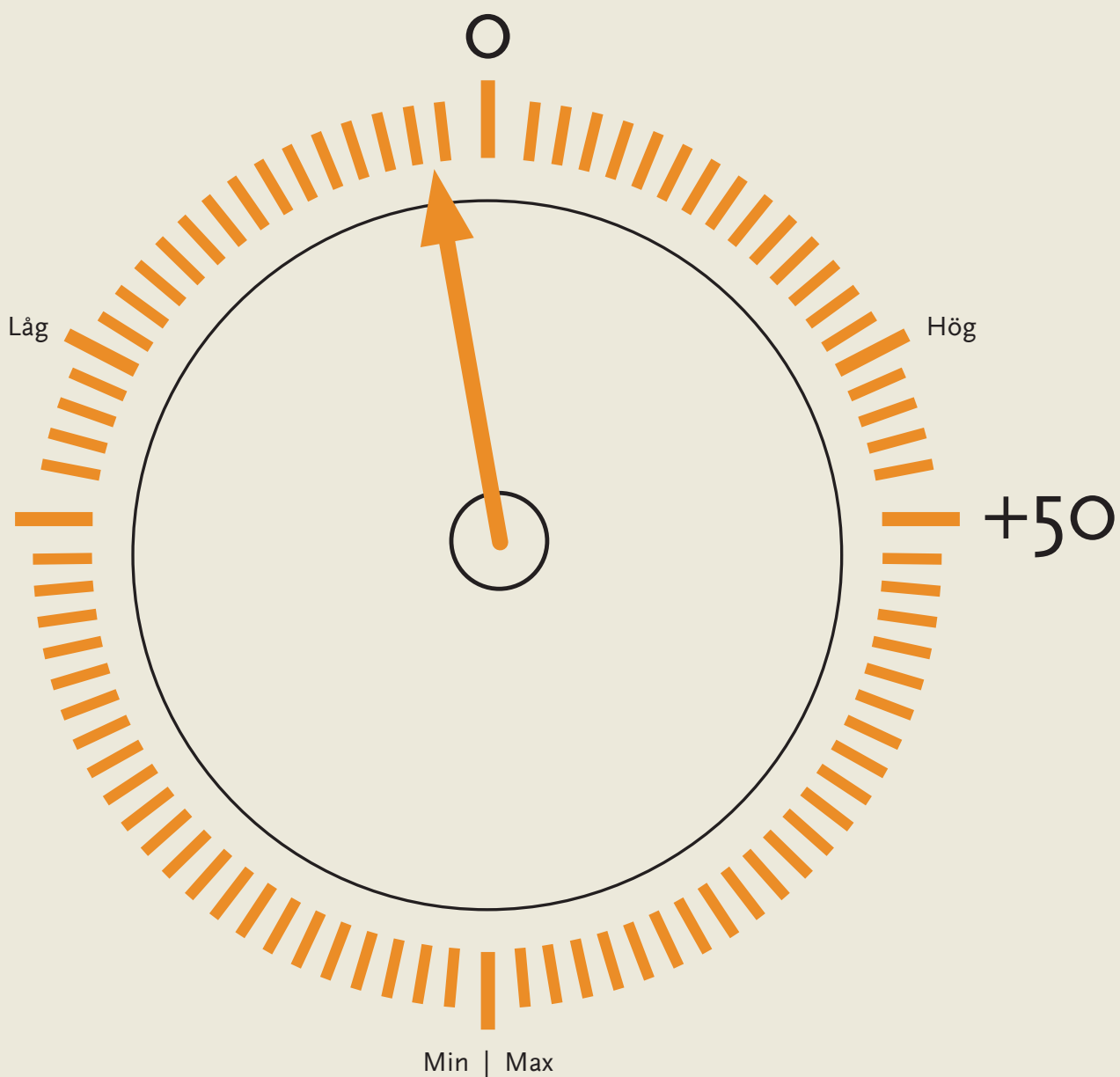

Hösten 2008

Konjunkturbarometer Norrland

Topplån för företag™

NORRLANDS
FONDEN

Innehåll

Förord	1
Sammanfattning	2
Branschanalyser	
Tillverkningsindustri	4
Massa- och pappersindustri	5
Verkstadsindustri	6
Trävaruindustri	7
Byggnadsindustri	8
Industriinvesteringar	8
Uppdragsverksamhet	9
IT-verksamhet	9
Detaljhandel	10
Turism	10
Exporten i Norrland	11
Länsöversikter	
Gävleborgs län	12
Västernorrlands län	13
Jämtlands län	14
Västerbottens län	15
Norrbottnens län	16
Branschöversikt	17
Undersökningsmetodik	17

Intressenter

En årlig konjunkturbarometer för Norrland har genomförts sedan 1988. Ett uppehåll gjordes 1999. Den görs i dag av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Norrlandsfonden.

Projektansvarig

Britt Lindell, Norrlandsfonden

tfn 0920-24 42 64

britt.lindell@norrlandsfonden.se

Produktion

Bo Sandén, Statistiska centralbyrån

tfn 08-506 946 94, bo.sanden@scb.se

Fler exemplar av rapporten kan rekvideras direkt från någon av ovanstående kontaktpersoner. En pdf-fil kan hämtas hem från www.norrlandsfonden.se. OH-material med diagram från denna rapport kan beställas från SCB.

Om undersökningen

Konjunkturbarometern för Norrland bygger på en postenkät till ca 900 företag inom följande huvudbranscher: tillverkningsindustri, byggnadsindustri, detaljhandel, uppdragsverksamhet, IT-verksamhet samt turism. Undersökningen, som ger en totalbild för hela Norrland, har dessutom brutits ned på de 5 länen Gävleborgs län, Västernorrlands län, Jämtlands län, Västerbottens län och Norrbottens län.

Höstens mätningar – där svaren från företagen samlats in under andra halvan av september och oktober månad – avser utfall för första halvåret 2008, en nulägesbeskrivning för hösten i år och en prognos för första halvåret 2009.

En utförligare beskrivning av undersökningen finns under rubriken Undersökningsmetodik på sidan 17.

Konjunkturen viker i Norrland

Höstens konjunkturbarometer för Norrland visar att den tidigare starka och breda högkonjunkturen är över för denna gång. Sedan en tid tillbaka pågår en konjunkturedgång i stora delar av näringslivet i Norrland. Den uppgång som inleddes i slutet på 2003 är därmed definitivt bruten. I den förra mätningen som gjordes för ett år sedan kom de första signalerna om ett förestående trendbrott i den ekonomiska utvecklingen. Även om många företag då räknade med att de goda tiderna skulle bestå ytterligare en tid förutsåg sågverken – traditionellt en tidig konjunkturindikator – en vikande efterfrågan efter årsskiftet. De har förvisso blivit sannspådda och nu fått sällskap ned på konjunkturkurvan av många andra branscher.

Dramatiken på världens finansmarknader under hösten har givetvis påverkat företagens bedömningar. Den oro som fanns på finansmarknaderna för ett år sedan satte då inte några större spår i företagens förväntningsbild. Att tillståndet övergått från oro till kris den senaste tiden har givetvis färgat av sig i företagens bedömningar. Den bild som framträder av företagens svar – till största delen inkomna under perioden 20 september till 15 oktober – är tydligt dämpad men ändå inte helt mörk. Det finns också ljusglimtar i beskrivningarna av både nuläget och prognoserna.

Det har inte varit lätt för företagen att denna gång besvara frågorna, och osäkerheten i resultaten får därför anses vara större än vanligt. I vilken grad den reala ekonomin kommer att påverkas av finanskrisen framöver är ytterst svårt att veta och hänger samman med finanskrisens framtida omfattning och inriktning.

Det Konjunkturindex som beräknas för att sammanfatta det ekonomiska läget i Norrland står under hösten i -3 , vilket innebär en kraftig nedgång från index $+47$ från förra hösten. Nedgången sker alltså från en mycket hög nivå och det nya värdet ligger i mitten på intervallet, index -15 till $+15$, som kan sägas avgränsa en normalkonjunktur. Även om nedgången gäller för samtliga branscher så är konjunkturbilden mer splittrad än tidigare. Allra starkast är läget högst upp i norr med Konjunkturindex $+6$ för Norrbotten, följt av Gävleborg i söder på $+2$. Däremellan ligger de övriga tre Norrlandslänen med indexar på mellan -5 och -14 , allt inom ramen för en ganska normal konjunktur.

De branscher som kommit längst ned på konjunkturkurvan är de skogsbaserade branscherna, som traditionellt ligger först i konjunkturen. Här är läget nu betydligt sämre än normalt. Även detaljhandeln har halkat ner, med sjunkande försäljning och försämrad lönsamhet. Vidare tycks byggnadsindustrin stå inför ett snabbt omslag och ser mycket dystert på utvecklingen efter årsskiftet. Däremot har stål- och metallindustrin samt uppdragsverksamheten båda fortfarande känningar av högkonjunkturen. Till det positiva hör också den fortsatt kraftiga ökningen av industriinvesteringarna och att den totala sysselsättningen ökat något sedan i våras.

Inför våren är andelen pessimistiska företag för första gången på flera år större än andelen optimistiska, vilket talar för en fortsatt försämring av konjunkturen det närmaste halvåret. Förväntningarna pekar inte på någon stor försämring totalt sett, men man skall vara medveten om att företagen tenderar att underskatta

kraften i nedgången när den väl inletts. Personalplanerna pekar på en svag till måttlig minskning under det närmaste halvåret.

Slutligen vill jag ta tillfället i akt och tacka alla de företag som lämnat uppgifter till enkäten. De får nu som vanligt tillbaka dessa i form av branschstatistik och geografiska sammanställningar. Undersökningen har denna gång dragit till sig stort intresse från företagen då svar inkommit från 85 procent av utsända formulär. Min förhoppning är att undersökningen skall vara till nytta för läsaren och ge en del ledtrådar till i vilka banor näringslivet i Norrland kan komma utvecklas under den närmaste framtiden.

Lars-Olov Söderström

HÖGKONJUNKTUREN OMVANDLAD TILL NORMALKONJUNKTUR

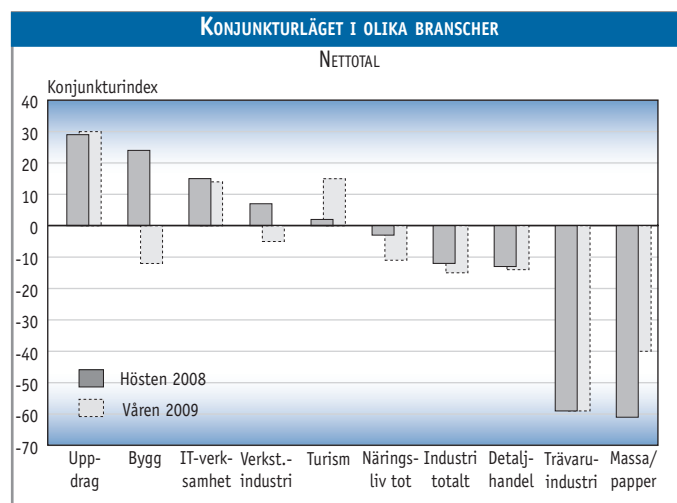
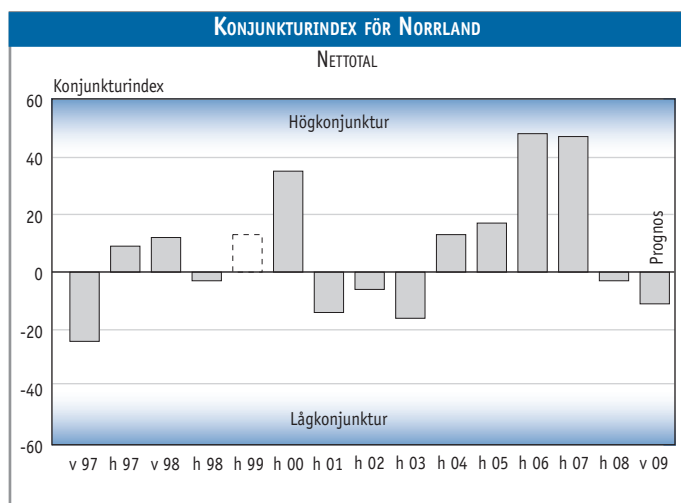
Den konjunkturuppgång som inleddes i Norrland under 2006 och som hade fått fäste i näringslivet i hela regionen i fjol har i år försvagats snabbt. I den mogna konjunkturen förra hösten var optimismen inte lika stark som tidigare, men företagens förväntningar pekade ändå på ett starkt läge under våren. Det ser därför ut som utvecklingen försvagats snabbt det senaste halvåret. Även om nedgången skett för samtliga branscher det senaste året är konjunkturbilden under hösten betydligt mer splittrad än tidigare. Allra bäst är läget för stålindustrin och uppdragsverksamheten medan sågverken ligger längst ner på konjunkturkurvan. Antalet anställda har fortsatt öka sedan i våras, om än svagt. Den regionala konjunkturbilden toppas av Norrbotten tätt följt av Gävleborg medan det ekonomiska klimatet är svalast i Jämtland. Inför våren är antalet pessimister för första gången på länge fler än antalet optimisterna, vilket indikerar en fortsatt konjunkturedgång det närmaste halvåret, om än i måttlig omfattning. Största försämringen kan väntas för byggnadsbranschen.

Konjunkturindex för Norrland, som är företagens egna bedömningar av det aktuella konjunkturläget och som teoretiskt kan variera mellan -100 och +100, visar under hösten ett värde på -3, vilket indikerar en normalkonjunktur. Gränserna för normalkonjunktur kan schablonmässigt sättas till index -15 och +15. Det innebär ett snabbt fall i konjunkturen från förra hösten då index var +47. Företagens förväntningar i höstas inför våren i år var inte lika positiva som tidigare, men högkonjunkturen väntades bestå ytterligare ett halvår. Konjunkturen är nu dessutom betydligt mer splittrad än för ett år sedan då högkonjunkturen var etablerad i samtliga sex undersökta huvudbranscher. Konjunkturen är fortfarande stark och bäst för uppdragsverksamheten med index +29 följt

av byggnadsindustri där läget svalnat till index +24. Därefter följer IT-verksamheten och turistnäringen båda på plussidan, med index +15 och +2. De största försämringarna har skett för tillverkningsindustrin och detaljhandeln där index fallit kraftigt till -12 och -13. Inför våren är prognosbilden blandad med bestående optimism hos konsulterna och med utbredd pessimism hos byggföretagen. Viss avmattning förutser industrin och detaljhandeln och Konjunkturindex till våren för hela näringslivet är satt till -11.

Arbetsmarknaden har fortsatt att förbättras i år, om än svagt. Sedan i våras har antalet anställda ökat svagt och i en klart avtagande takt sedan förra året, 29 procent av företagen har ökat antalet anställda det senaste halvåret mot 24 procent som har minskat sin personal. Byggnadsindustrin och framför allt uppdragsverksamheten redovisar kraftiga personalökningar medan tillverkningsindustrin och detaljhandeln minskat sin personal i måttlig omfattning. Under det närmaste halvåret ser uppgången på sysselsättningskurvan ut att brytas. Sysselsättningsplanerna inför våren visar på en svag till måttlig minskning. Det är uppdragsverksamheten som motverkar en relativt kraftig nedgång i övriga branscher.

IT-sektorn har mattats av sedan årsskiftet men konjunkturläget är fortfarande hyggligt bra. Det är framför allt den industribase-rade delen av sektorn som känner av en vikande efterfrågan. För datakonsulterna fortsätter aktiviteten att öka i god takt under både våren och hösten i år. Inför våren är industrin inställd på ytterligare försvagning av konjunkturen, med minskad orderingång och sysselsättning som följd. Samtidigt räknar knappt någon datakonsult med sämre tider, och sysselsättningen väntas här öka kraftigt.

REGIONAL BRANSCHKONJUNKTUR TENDENS UNDER HÖSTEN 2008

BRANSCHKONJUNKTUREN I NORRLAND

	Gävle- borgs län	Väster- norrlands län	Jämt- lands län	Väster- bottens län	Norr- bottens län	Hela Norrland	Hela Sverige
Tillverkningsindustri, totalt	○	○	◐	◐	○	○	◐
• trävaruindustri	◐	◐	◐	◐	◐	◐	◐
• massa- och pappersindustri	◐	◐				◐	◐
• verkstadsindustri	○	+	◐	○	+	○	◐
Byggnadsindustri	++	+	+	○	+	+	+
Industrinvesteringar	++	++	++	◐	+	++	+
Uppdragsverksamhet						+	+
IT-verksamhet						+	+
Detaljhandel	○	◐	◐	○	○	○	◐
Turism			+			○	

++ stark + bättre än normal ○ normal ◐ sämre än normal ◐ svag

Branschkonjunkturen i Norrland har försämrats kraftigt sedan förra hösten och samtidigt blivit betydligt mer splittrad än tidigare. Samtliga undersökta branscher befinner sig i en konjunkturedgång där styrkan i nedgången varierar från bransch till bransch. Längst ner på konjunkturkurvan har de skogsbaserade branscherna kommit med Konjunkturindex -69 respektive -61. Starkast går stål- och metallindustrin med index +31. För tillverkningsindustrin som helhet är index -12 mot +47 för ett år sedan. Starkast är industrikonjunkturen i Norrbotten med index +6 och sämst i Jämtland och Västerbotten. Fortsatt stark är byggkonjunkturen, trots en viss försvagning i år, med konjunkturindex på +24. Allra bäst är byggkonjunkturen, med fortsatt högkonjunktur, i Gävleborg med index +49. För detaljhandeln har läget försämrats radikalt i hela Norrland, från index +39 i fjol till -13. Västernorrland och Jämtland drar här ner med indexar på -23 respektive -32.

Detaljhandeln visar att den uppåtgående trenden nu är bruten. Konjunkturen som försämrats kraftigt sedan förra hösten är nu knappt tillfredsställande. Efter en knappt oförändrad försäljningsvolym under hösten är handeln inställd på en inte oväsentlig nedgång i försäljningen under nästa halvår. Det något nedtonade läget gäller över hela Norrland med ett visst minus för Jämtland. Två av tre detaljister uppger att för liten efterfrågan är främsta hinder för expansion.

Byggindustrin intar en betydligt mer dämpad hållning under hösten i sin rapportering än tidigare. Efter några lysande år med hög tillväxt i byggandet stannade uppgången av helt under första halvåret i år, och under hösten minskar volymerna både för byggande/anläggningar och installationer/slutbehandling. Ännu något större är minskningen i värdet på antagna anbud. Det är bara i Gävleborgs län högkonjunkturen fortfarande består. Bristen på arbetskraft har avtagit betydligt. Utsikterna inför våren är dystrare än på länge. Nu uppger vartannat företag att efterfrågan är främsta hinder för expansion. Förra hösten uppgav 70 procent att brist på arbetskraft var främsta hinder. Omfattande personalneddragningar är att vänta det närmaste halvåret.

Uppdragsverksamheten går fortfarande mycket bra och som bästa huvudbransch i Norrland är man fortfarande i närheten

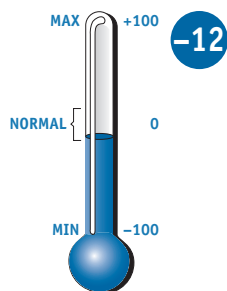
av högkonjunktur. Trots att antalet anställda fortsatt att öka kraftigt sedan i våras kvarstår den stora bristen på branschkompetent personal. Optimismen inför våren består med högt ställda förväntningar för såväl omsättning och personal som lönsamhet.

Tillverkningsindustrins högkonjunktur från förra hösten har snabbt förvandlats till en normalkonjunktur. Konjunkturindex som hade börjat gå ner svagt för ett år sedan har fallit kraftigt under det senaste året, från +47 till -12, vilket ändå är inom ramen för en normalkonjunktur. Samtliga undersökta branscher uppvisar kraftigt försämrade konjunkturomdömen. Bedömningarna skiftar ändå mycket mellan såväl branscher som län. Bäst är järn- och stålindustrin som fortfarande tangerar högkonjunktur och verkstadsindustrin där läget är stabilt. Samtidigt ser de skogsbaserade industrierna och kemiindustrin dystert på nuläget medan optimismen här är större inför våren. För innevarande halvår är det framför allt företag med fler än 100 anställda som har en väsentlig minskning i orderingången. Vartannat företag har nu för små orderböcker. Sedan i våras har antalet anställda minskat bara svagt. En viss ytterligare allmän försvagning är att vänta till våren, men en återhämtning förväntas ske i den totala exportorderingången nästa halvår.

INDUSTRIKONJUNKTUREN NORMALISERAS

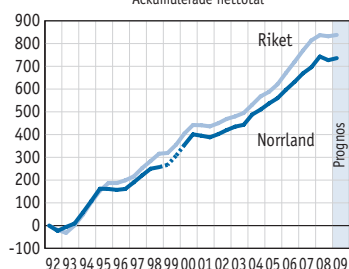
Förra höstens högkonjunktur har snabbt förvandlats till en normalkonjunktur. Bedömningen skiftar dock kraftigt mellan såväl olika branscher som län. Järn- och stål- samt verkstadsindustrin ger ett fortsatt stabilt intryck. Samtidigt ser de skogsbaserade industrierna och den kemiska industrin dystert på nuläget, medan optimismen är större inför våren.

För 1999 saknas data för Norrland. Streckad linje markerar uppskattad trend.

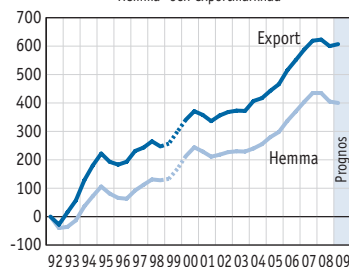
INDUSTRIPRODUKTION

Akkumulerade netttotal

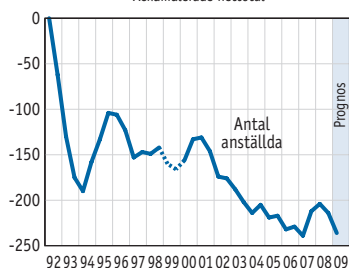
ORDERINGÅNG

Hemma- och exportmarknad

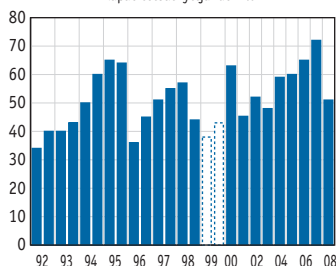
ANTAL ANSTÄLLDA

Akkumulerade netttotal

KAPACITETSUTNYTTJANDE

Andel företag som angivit fullt kapacitetsutnyttjande i %

Sedan förra hösten har det skett en markant scenförändring för den norrländska industrin. Samtliga undersökta industribranscher uppvisar kraftigt försämrade konjunkturindex, detta trots förhoppningar om en svag förbättring fram till våren. Enda industribransch med bedömningar bättre än normalt är järn- och stålindustrin som fortfarande tangerar en högkonjunktur. Företagen inom trävaru- samt massa- och pappersindustrin gör en avsevärt dystrare bedömning. För tillverkningsindustrin som helhet har konjunkturindex, som kan varieras mellan +100 och -100, fallit från +47 till -12 sedan förra hösten. Konjunkturbilden varierar dock mellan de olika Norrlandslänen – medan Jämtland och Västerbotten visar på kraftigt negativa konjunkturindex håller sig Norrbotten fortfarande på plussidan. Att döma av de försiktiga prognoserna inför våren i år insåg industriföretagen redan för ett år sedan att man då befann sig på konjunkturtoppen. Den försämring som har inträffat har dock skett från en mycket hög nivå och kan snarast ses som en normalisering av läget från en högkonjunktur.

Efterfrågan stannar av

Efterfrågan bromsade in relativt snabbt under första halvåret. Prognosen från förra året visade på en fortsatt hygglig ökning av orderingsången medan utfallet blev en i stort sett oförändrad orderingsången. För innevarande halvår ser framförallt de större företagen, med fler än 100 anställda, en väsentlig minskning i orderingsången, i synnerhet på hemmamarknaden. Tendensen är densamma för

produktionen, även om inbromsningen har skett med en viss eftersläpning mot orderingsången. Detta har resulterat i en betydande försämring av orderstocksomdömet, som nu visar att företagen inte anser att volymen av inläggande order matchar produktionsvolymen. Trots det är en knapp majoritet av företagen fortfarande nöjda eller tillfredsställda med orderböckerna.

Sedan i våras har antalet anställda minskat svagt, främst inom de skogsbaserade industrierna och den kemiska industrin. Dessutom har personalbristen minskat något, främst för yrkesarbetare. För kapacitetsutnyttjandet har däremot fallet varit kraftigare, men fortfarande uppger 51 procent av företagen att de går för fullt.

Synen på företagens hinder för en fortsatt expansion visar att efterfrågeläget har seglat upp som det klart främsta hindret. Samtidigt har övriga faktorer, framförallt maskiner och anläggningar, minskat som hinder.

Neddragningarna väntas tillta

I prognosen inför våren tror företagen inte på någon större förändring av konjunkturläget. Men här utgör den kemiska industrin och de större företagen inom massa- och pappersindustrin ett tydligt undantag genom att vara mycket optimistiska. Även sett till hela första halvåret bidrar dessa branscher till att dra upp prognoserna för orderingsången, främst från exportmarknaden, och produktion. Detta gäller dock inte antalet anställda där istället industriföretagen genomgående väntar sig en tilltagande minskningstakt.

VISS OPTIMISM INFÖR VÅREN

Utvecklingen under våren 2008 blev en besvikelse, med lägre orderingång och produktion än förväntat. Den svaga konjunkturbilden har bestått under resten av året, men inför kommande vår andas branschen ändå en viss optimism. Efterfrågan väntas återhämta sig vilket ger utrymme för vissa höjningar av produktionen.

I fjol höst var stämningen fortfarande god bland företagen inom den norrländska massa- och pappersindustrin. Efterfrågan och produktion låg på en tämligen hög nivå och det fanns goda förhoppningar om en fortsatt bra utveckling under början av 2008. Det är dock nu uppenbart att utvecklingen i våras blev något av en besvikelse. Orderingången från hemmamarknaden sjönk och även exportefterfrågan blev klart lägre än förväntat. Detta fick till följd att produktionen stagnerade och låg kvar på i samma nivå som under hösten 2007. Avmattningen verkar dessutom fördjupas under innevarande höst då orderingången enligt nuvarande bedömningar sjunker på såväl hemma- som exportmarknaden. 55 procent räknar med lägre exportefterfrågan, medan en tredjedel av företagen ser en minskning av orderingången från hemmamarknaden. Orderböckerna har blivit tunnare det senaste halvåret och bedömningen av orderstocken har genomgått en kraftig försämring. Hela 65 procent av företagen i branschen ansåg att orderstocken i september var för liten. Motsvarande andel ett år tidigare var inte större än 9 procent. Dessutom har färdigvarulagren växt det senaste halvåret. Inte mindre än två tredjedelar av företagen ansåg att lagren var för stora, vilket var en betydligt högre andel än förra hösten.

Fortsatt neråt för sysselsättningen

Det har alltså skett en kraftig omkastning i företagets bedömning av det rådande konjunkturläget. Konjunkturindex har för hösten 2008 beräknats till -61, vilket får betecknas som en rejäl lågkonjunktur. Det kan jämföras med de +11 som uppmättes ett år tidigare.

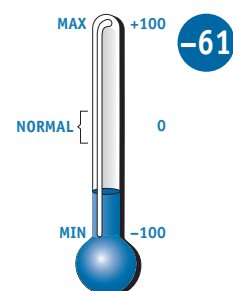
Hösten 2007 var maskin- och anläggningskapaciteten det främsta hindret för att expandera verksamheten – det ansåg närmare en tredjedel av företagen. Andelen som tyckte att efterfrågeläget var det största bekymret var knappt en fjärdedel. Under innevarande höst har i stället efterfrågeläget blivit den mest negativa faktorn. Det kan också noteras att 18 procent angett tillgången till externt kapital som ett hinder för expansion.

Trots dessa pessimistiska bedömningar befann sig dock kapacitetsutnyttjandet fortfarande på en ganska hög nivå i september. 63 procent av företagen i massa- och pappersindustrin angav att de körde för fullt. Sysselsättningen i branschen, som på grund av pågående rationaliseringar varit minskande sedan lång tid tillbaka, har fortsatt neråt under året. Drygt en fjärdedel av företagen drog ner på personalen från våren till hösten 2008, medan i stort sett inga företag genomförde nyanställningar.

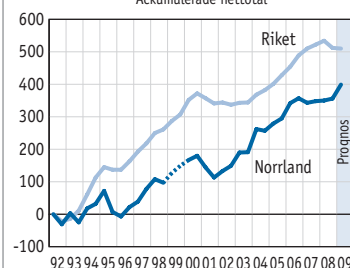
Höjd produktion

Trots det för närvarande tämligen pressade läget verkar det finnas rätt stora förhoppningar om en bra utveckling under början av nästa år. Netto 28 procent tror på en bättre konjunktur under våren och räknar med att detta kommer att avspeglas i en högre orderingång både från export- och hemmamarknaden. Hela 44 procent av företagen planerar för att höja produktionsnivån. Det verkar dock inte som om detta kommer att ge upphov till någon expansion av personalstyrkan. Närmare 40 procent räknar i stället med att minska antalet anställda.

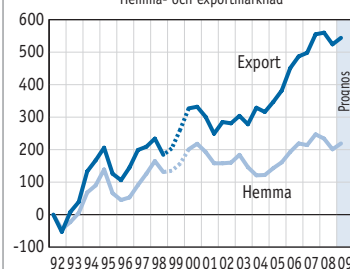
För 1999 saknas data för Norrland. Streckad linje markerar uppskattad trend.

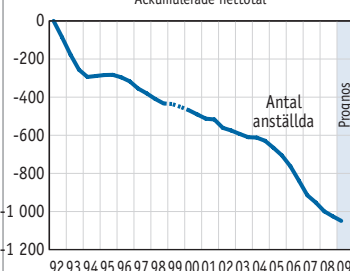
INDUSTRIPRODUKTION
Ackumulerade netttotal

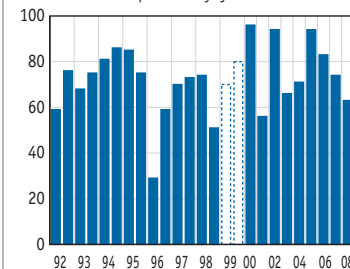
ORDERINGÅNG
Hemma- och exportmarknad

ANTAL ANSTÄLLDA
Ackumulerade netttotal

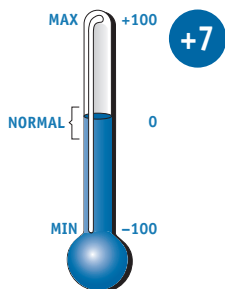
KAPACITETSUTNYTTJANDE
Andel företag som angivit fullt kapacitetsutnyttjande i %

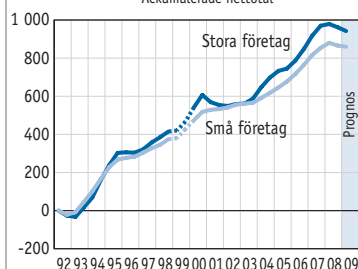
NEDÅT I ORDNADE FORMER

Efter förra höstens urstarka konjunkturläge har konjunkturindex fallit kraftigt, men ändå håller sig branschen inom ramen för en normalkonjunktur. Trots genomgående kraftiga försämringar har vissa län än så länge stått emot nedgången ganska väl. Efterfrågan har börjat minska och även om antalet anställda fortfarande hålls uppe pekar höstens prognoser på betydande personalminskningar.

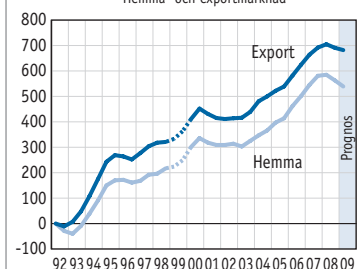
För 1999 saknas data för Norrland.
Streckad linje markerar uppskattad trend.

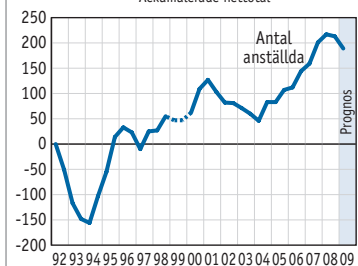
INDUSTRIPRODUKTION
Ackumulerade nettotal

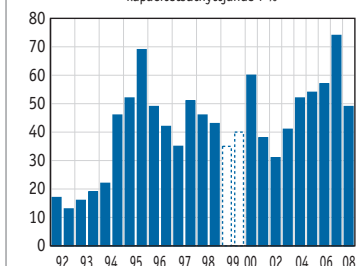
ORDERINGÅNG
Hemma- och exportmarknad

ANTAL ANSTÄLLDA
Ackumulerade nettotal

KAPACITETSUTNYTTJANDE
Andel företag som angivit fullt kapacitetsutnyttjande i %

Trots en avsevärd försämring i konjunkturindex sedan förra hösten råder en normalkonjunktur inom verkstadsindustrin. Konjunkturindex har sedan förra hösten fallit från synnerligen höga +65 till +7, vilket ändå är höstens näst högsta industriindex efter järn- och stålindustrin. Länen uppvisar genomgående kraftiga försämringar av konjunkturindex, men Jämtlands och Gävleborgs län sticker ändå ut med indexfall på hela 89 respektive 77 indexenheter. Norrbotten, som i höstas sackade efter trots ett index på +49, är det län som hittills har klarat konjunkturbedgången bäst. Förutom att försämringen är betydligt mer begränsad än i övriga län är konjunkturläget dessutom bättre än normalt med ett konjunkturindex på +24.

Orderböckerna tunnas ut

Konjunkturbedgången kunde anas redan under första halvåret i år då orderingen bromsade in. På exportsidan var ökningen visserligen fortfarande måttlig, men på hemmamarknaden hade efterfrågeökningen i stort sett stannat av helt jämfört med halvåret innan. Produktionen fortsatte däremot att öka i en hygglig takt, men något långsammare än väntat. Innevarande halvår har efterfrågan vänt till en minskning, för hemmamarknaden är minskningen dessutom betydande. Även produktionen har börjat minska under andra halvåret. Ändå har orderstocksomdömet försämrats avsevärt det senaste året och två av fem företag är nu missnöjda med storleken på orderstockarna i förhållande till produktionsnivån.

Efter förra höstens kraftiga ökning av antalet anställda har nyanställningarna nu stannat av och sedan i våras är antalet i stort sett oförändrat. Trycket på arbetsmarknaden har därmed minskat och personalbristen, framförallt vad gäller yrkesarbetare, har minskat även om den fortfarande är märkbar. Neddragningarna i produktionen har dessutom lett till ett minskat kapacitetsutnyttjande, men ändå uppger varannat företag att de går för fullt. Bedömningen av expansionshinder ger också en tydlig signal om att konjunkturvinden har vänt. Efterfrågeläget dominerar nu helt synen på expansionshinder medan de tidigare främsta hindren, maskiner och anläggningar samt tillgång på arbetskraft, har fallit tillbaka till ganska måttliga nivåer.

Anställda väntas börja minska

Till våren spår företagen en ytterligare, om än måttlig, försämring av konjunkturläget. Risken är dock, vilket är vanligt när konjunkturen vänder nedåt, att nedgångens omfattning underskattas. Under första halvåret 2009 väntas efterfrågan fortsätta att minska i samma takt som under innevarande halvår – det vill säga en svag minskning på exportmarknaden men en betydande nedgång på hemmamarknaden. Som en följd av det räknar företagen även med en fortsatt minskning i produktionen. Till våren väntas nedgången även få ytterligare genomslag på arbetsmarknaden och antalet anställda väntas då ha börjat minska väsentligt.

BRANT UTFÖR

Den svagare utvecklingen som kunde skönjas redan i fjol har nu gett sig till känna med full kraft. Både efterfrågan och produktion har i år utvecklats mycket svagt. Konjunkturindex för branschen har fallit mycket kraftigt. Utvecklingen för sågverken har varit sämre än för övriga trävaruindustrin.

Redan under förra hösten började tecknen visa sig att den starka konjunkturen för trävaruindustrin i Norrland började mattas. Förväntningarna avseende efterfrågeutvecklingen under 2008 var ganska lågt ställda. Det kan nu konstateras att farhågorna har besannats och att högkonjunkturen definitivt är över. Orderingen sjönk i våras – speciellt markant var nedgången för sågverken. 57 procent av företagen i trävaruindustrin rapporterade lägre ordergång från exportmarkanden och andelen som upplevde en svagare hemmamarknad var nästan lika stor. Den svaga utvecklingen accentueras ytterligare under innevarande höst, då den låga efterfrågan får ett mycket tydligare genomslag på produktionen. Omkring 60 procent av företagen räknar med att dra ner på produktionsnivån jämfört med föregående halvår.

Bedömningen av orderstockarna har undergått en radikal förändring sedan förra hösten. Hela 78 procent av företagen i trävaruindustrin ansåg i september att orderboken var för tunn. Ett år tidigare var motsvarande andel endast 24 procent. Även bedömningen av färdigvarulagren har blivit mycket mer negativ och tre företag av fem anser nu att lagren är för stora.

Kapacitetsutnyttjandet faller

Kapacitetsutnyttjandet har fallit rejält. Hösten 2007 angav 77 procent av företagen att de körde för fullt. Andelen har det senaste året minskat till 36 procent. För sågverken var motsvarande förändring ner till 37 procent från extremt höga 94 procent.

Det kan konstateras att de mindre företagen, med färre än 100 anställda, genomgående har

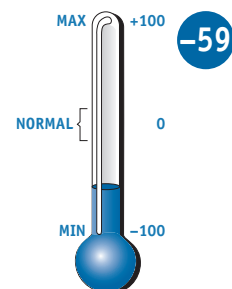
klarat sig bättre än de större företagen. Det gäller såväl ordergång som produktion. Sysselsättningsutvecklingen i branschen som tidigare hade en ganska positiv tendens har blivit avsevärt mer ogynnsam under det senaste året. Mer än 40 procent av företagen har dragit ner på personalstyrkan under året.

Dramatisk försämring under hösten för sågverken

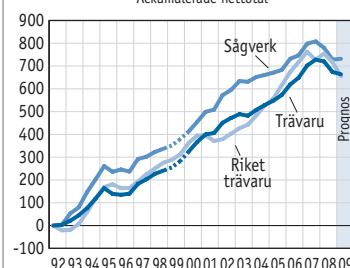
Konjunkturindex för trävarubranschen (som kan variera mellan +100 och -100), och som för ett år sedan var +53, har för hösten beräknats till -59. För sågverken ser det riktigt mörkt ut. Konjunkturindex för dessa har uppmätts till -81, ner från +38 under förra hösten. Detta innebär ett dramatiskt fall och läget under hösten kan betecknas som en rejäl lågkonjunktur.

Spådomarna inför våren 2009 är dock inte helt igenom pessimistiska. Det finns förhoppningar om att det branta fallet ska stanna upp och att konjunkturen planar ut. Sågverken är därvidlag något mera optimistiska än den övriga trävaruindustrin. Den totala trävaruindustrin räknar endast med smärre begränsningar av produktionen till följd av ganska måttliga efterfrågeminskningar. Exportmarknaden väntas bli något starkare än hemmamarknaden. Sågverken tror på en oförändrad produktionsnivå. Antalet anställda väntas gå ner märkbart – störst blir nedgången bland storföretagen. Förra hösten angav drygt en fjärdedel av företagen att det rådde personalbrist. Denna brist har det senaste året i stort sett försvunnit. Efterfrågeläget angavs som det största hindret för expansion av hela 80 procent av trävaruföretagen.

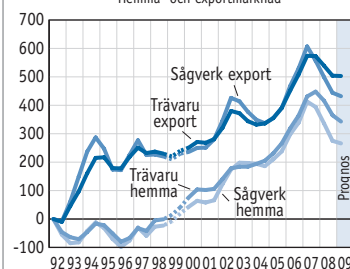
För 1999 saknas data för Norrland. Streckad linje markerar uppskattad trend.

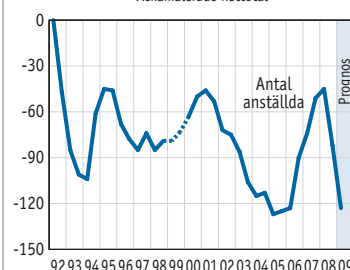
INDUSTRIPRODUKTION
Ackumulerade netttotal

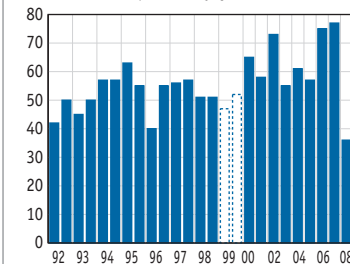
ORDERINGÅNG
Hem- och exportmarknad

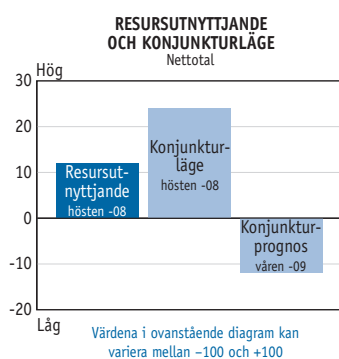
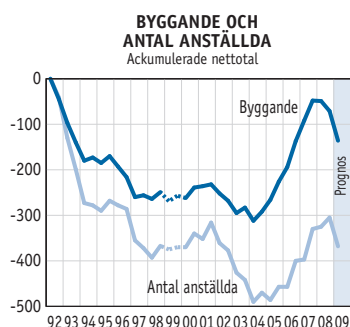
ANTAL ANSTÄLLDA
Ackumulerade netttotal

KAPACITETSUTNYTTJANDE
Andel företag som angivit fullt kapacitetsutnyttjande 1 %

DÄMPADE FRAMTIDSUTSIKTER HOS BYGGFÖRETAGEN

Aktiviteten i den norrländska byggindustrin har mattats av efter några år med hög tillväxttakt i byggandet och en framväxande brist inom vissa yrkeskategorier. Det ledande konjunkturindexet föll tillbaka från 60 till 24, men även om nuläget är relativt tillfredställande så ser 60 procent av företagen i branschen en försämring till våren och enbart ett fåtal företag tror på en förbättring.

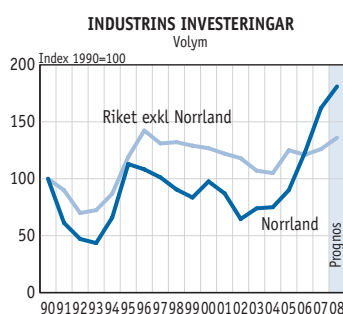
Tidigare var det bristen på arbetskraft som var främsta hinder för fortsatt expansion. Nu är det huvudsakligen efterfrågan som förklarar den vikande byggkonjunkturen. Företagens orderstockar har tunnats ur när orderingen inte kommit in i tillfredställande takt. Hälften av företagen har haft en minskad ordergång under andra halvåret. En klar majoritet av företagen tror dessutom att ordergång och antalet byggprojekt försämras ytterligare framåt våren. Konjunkturavmattningen har gått snabbare än vad företagen kalkylerade med för ett år sedan.

Personalminskning till våren

I nuläget utnyttjar företagen i stort sina produktionsresurser på ett tillfredställande vis, men för att möta den vikande efterfrågan som företagen ser i sina orderböcker tror två företag av tre att de behöver minska sin personal till våren. Konjunkturavmattningen som växt fram under det senaste året har fört med sig att företagen inte längre upplever samma brist på arbetskraft. För ett år sedan hade 70 procent av företagen svårigheter att expandera på grund av tillgången på arbetskraft. Nu är det enbart vart tredje företag som har personalbrist och den vanligaste flaskhalsen är bristen på ingenjörer och elektriker.

Företag inom bygg och anläggningar är generellt mer pessimistiska om framtiden än företag verksamma med installationer. Den pessimistiska hållningen tycks också breda ut sig ju längre norrut man kommer, från Gävleborg i söder till Norr- och Västerbotten i norr.

INVESTERINGAR

Investeringarna ökar starkt

I Norrland planeras industriinvesteringarna i år stiga för sjätte året i följd till rekordhöga 17 miljarder kronor. Den volymmässiga ökningen från i fjol på 11,7 procent överstiger på nytt vida uppgången i övriga Sverige. Under de senaste tre åren är det främst gruvindustrin som bidragit till uppgången, men även för verkstadsindustrin beräknas en kraftig expansion ske i år.

INDUSTRIINVESTERINGAR FÖR NORRLAND OKTOBER 2008

Värden i mkr, löpande priser

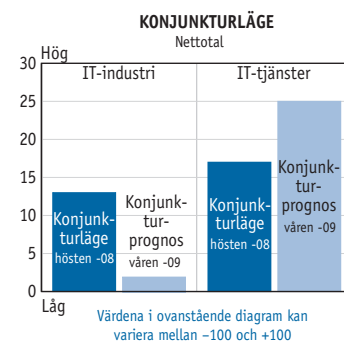
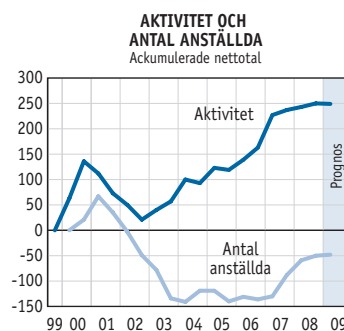
	Gävleborgs län	Västerbottens län	Jämtlands län	Västerbottens län	Norrbottens län	Hela Norrland		
						Byggnader	Maskiner	Summa
Trävaruindustri								
2006	282	161	57	129	445	574
2007	393	..	193	426	..	208	887	1 095
2008 (prognos)	308	..	167	211	..	268	749	1 017
Massa- och pappersind								
2006	184	2 279	2 463
2007	119	2 989	3 108
2008 (prognos)	184	2 350	2 534
Verkstadsindustri								
2006	328	217	66	210	160	209	772	981
2007	319	220	60	163	420	225	958	1 183
2008 (prognos)	549	324	85	173	515	254	1 392	1 646
Gruvor								
2006	40	5 242	5 282
2007	6 829	6 829
2008 (prognos)	8 299	8 299
Industri och gruvor tot								
2006	1 838	1 430	163	1 765	5 956	746	10 407	11 153
2007	2 448	1 933	226	1 634	8 531	739	14 032	14 771
2008 (prognos)	2 789	3 170	337	1 418	9 298	1 936	15 076	17 012

TUDELAD KONJUNKTURBILD

IT-sektorn i Norrland – bestående av delar av elektroindustrin, datakonsulter och teleoperatörer – som under förra året arbetade i ett mycket starkt konjunkturläge har mattats av sedan årsskiftet. Det är framför allt den industribaserade delen av sektorn som känner av en vikande efterfrågan, men även den tjänstebaserade delen intar under hösten en försiktigare hållning än tidigare. Avmattningen syns i IT-företagens konjunktururomdömen. Konjunkturindex för den totala IT-sektorn står under hösten i +15 vilket är ett kraftigt fall från förra höstens rekordnotering på +48. Index är ungefär densamma för både industri- och tjänstedelen. Efter en oavbruten uppgång för branschen under fem års tid sker nu alltså en första avmattning, men läget är dock fortfarande något bättre än normalt. Utvecklingen av omsättningen har blivit en besvikelse för företagen. Det gäller både första och andra halvåret i år, med endast en svag ökning. Det beror främst på en stagnation inom industrin. För IT-industrin sjunker orderingsgången svagt

från såväl hemma- som exportmarknaden under både första och andra halvåret i år. Vart annat företag anser redan att orderstockarna är för små och många företag har minskat ned på personalen sedan i våras. Industrin är inställd på en ytterligare försvagning av konjunktoren till våren med minskad orderingsgång, produktion och sysselsättning som följd.

För den tjänsteproducerande delen av sektorn fortsätter aktiviteten att öka i god takt både under våren och hösten i år. Nyanställningarna fortsätter att öka kraftigt – två av tre företag har ökat antalet anställda sedan i våras och bristen på arbetskraft är ett fortsatt stort problem för hela branschen. Tre av fyra företag saknar fortfarande branschkompetent personal. Lönsamheten är mycket god och optimismen lyser fortfarande tydligt igenom i företagens planer inför våren. Knappt något företag befarar en sämre konjunktur och både omsättning och sysselsättning väntas öka kraftigt.

UPPDRAGSVERKSAMHET

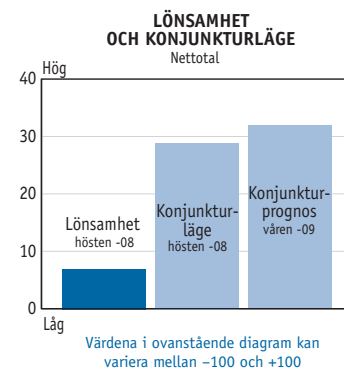
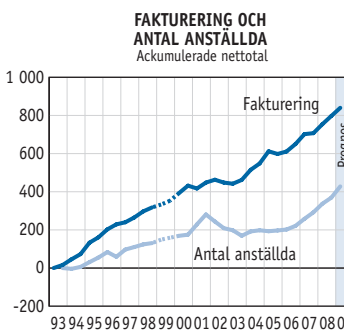
STOR EFTERFRÅGAN PÅ KONSULTER

När det blåser snåla vindar på konjunkturhimlen står åtminstone konsultbranschen i Norrland upprätt. För ett år sedan var det full fart framåt med genuin högkonjunktur, överhettad arbetsmarknad och stark lönsamhet. Optimismen var starkt utbredd inför våren. Utfallet av omsättningen för första halvåret i år blev också högt med stegrad ökningstakt jämfört med utvecklingen under förra året och klart bättre än beräknat. Efter sommaren har många konsulter intagit en lite försiktigare hållning, vilket avspeglar sig i något nedtonade konjunktururomdömen. Konjunkturindex för uppdragsverksamheten står under hösten i +29, en nedgång från runt +45 under både 2006 och 2007.

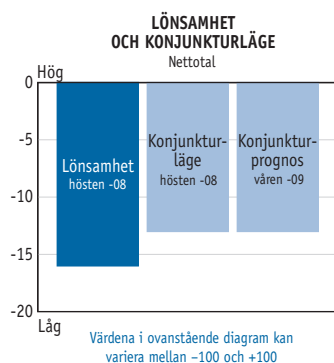
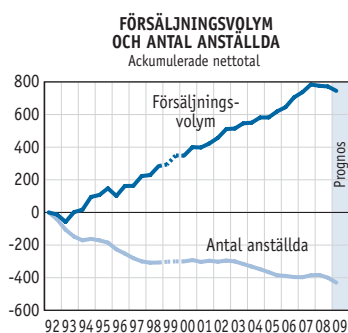
Det tidigare uppdämda behovet av branschkompetent personal kvarstår samtidigt som antalet anställda i branschen ökat kraftigt. Sedan i våras har vartannat företag utökat personalstyrkan. Trots detta uppges bristen på personal vara näs-

tan lika utbredd som för ett år sedan. 64 procent säger sig sakna branschkompetent personal mot 79 procent för ett år sedan. Någon brist på övrig personal finns inte. Konsulterna har i år haft svårare att hålla upp lönsamheten på tidigare höga nivåer. Nu uppger endast 20 procent av företagen att lönsamheten är god mot 12 procent som anser att den är dålig. Förra hösten var motsvarande andelar 35 och 1 procent.

Under andra halvåret i år fortsätter omsättningen att öka lika kraftigt som i våras, med 60 procent av branschen som redovisar ökning mot 15 procent som har en minskning. Framtidsbilden ger ett lite osäkrare intryck än tidigare. Optimismen visas i form av höga förväntningar på både omsättning och lönsamhet. Dessutom planerar hela 70 procent av branschen att nyanställa fram till våren. Andelen företag som uppger att efterfrågan är främsta hinder för expansion ökat från 11 till 28 procent.

DEN UPPÅTGÅENDE TENDEN BRUTEN

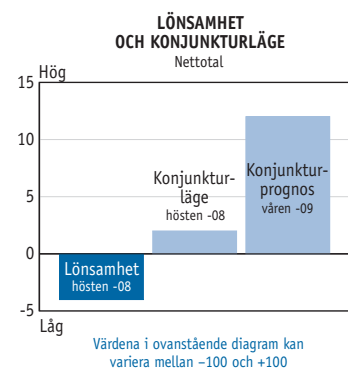
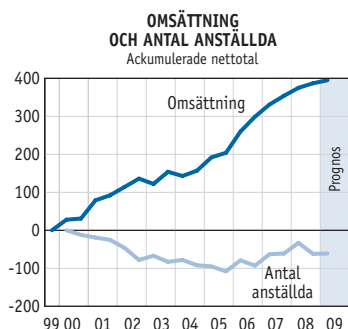
Detaljhandelns konjunkturläge har kraftigt försämrats sedan förra hösten. Då var konjunkturindex +39, vilket betraktades som högt. Nu är konjunkturläget knappt tillfredsställande, en fjärdedel av företagen anser att konjunkturläget är dåligt. Konjunkturindex är nu nere på -13. Prognosen för kommande halvår är att konjunkturläget kommer att vara oförändrat. Dock ska tilläggas att det under rådande finanskris är ett ytterst svårprognostiserat läge för företagen. Försäljningsvolymen har minskat något och framtiden spås bli ännu sämre. Avgörande för detaljhandelns framtid är hur mycket och hur snabbt arbetslösheten kommer att öka. En tredjedel av de tillfrågade företagen anser att lönsamheten redan idag är dålig. Samtidigt som endast 16 procent anser att den är god. För att hålla kvar lönsamheten tvingas detaljhandelsföretagen att minska antalet anställda. Företagen har redan minskat personalstyrkan och ännu fler förutspås få gå. Trots dystra tider framöver

är det ändå bara en tredjedel som uppger att de tänker minska personalstyrkan. Förra hösten ansåg 21 procent av branschen att tillgången på arbetskraft var ett hinder för expansion, nu är den siffran endast 5 procent. Två tredjedelar av de tillfrågade anser att det klart största hindret för expansion är vikande efterfrågan.

Drastisk försämring i Jämtland

Uppdelat på länsnivå upplevs konjunkturläget var lägre än normalt i samtliga län. Konjunkturindex var mellan -8 till -6 i både Norrbottens, Västerbottens och Gävleborgs län. Den största förändringen står dock Jämtland för. Förra hösten var Jämtland det län som hade det högsta värdet på konjunkturindex, hela +78 i sviterna av att Alpina VM hölls i Åre under februari månad 2007. Jämfört med dessa starka siffror från föregående år har nu konjunkturindex fallit till hela -32, vilket placerar Jämtland sist bland Norrlandslänen.

OMSÄTTNINGEN STAGNERAR FÖR TURISTNÄRINGEN

Även turistnäringen i Norrland – där hotell o. dyl. samt biluthyrning används som indikatorer – känner nu av en avmattning i konjunkturen. Branschen som hade något av ett rekordår 2007 med kraftigt ökad omsättning, god lönsamhet och stor optimism är under hösten betydligt mer återhållsam i både beskrivningen av nuläget och framtiden. Utfallet för första halvåret i år blev något av en besvikelse. Visserligen fortsatte omsättningen att öka, men till en ökningstakt bara hälften så hög som beräknat.

Efter den starka vår-vintersäsongen har avmattningen inom turistnäringen blivit än tydligare, vilket syns i företagens konjunkturomdömen. Konjunkturindex som sammanfattar det ekonomiska läget, och som kan anta värden mellan -100 och +100, står under hösten i +2, ett snabbt fall från +36 förra hösten. Högkonjunkturen har alltså övergått i ett mer normalt läge för branschen. Även den tidigare goda

lönsamheten har redan försämrats en del, till en mer normal nivå. Nu klagar 20 procent av företagen över dålig lönsamhet mot rekordlåga 10 procent för ett år sedan. Det lägre efterfrågetrycket syns ännu tydligare på personalsidan. Sedan i våras har vart tredje företag minskat sin personal mot endast 6 procent som redovisar en ökat personalantal.

Företagens mer dämpade attityder kommer fram ännu tydligare i förväntningsbilden där uppgången i omsättningen bromsas upp ännu mer, till svaga ökningar såväl innevarande halvår som första halvåret 2009 då företagen endast vågar tro på en ganska marginell omsättningsökning. Man hoppas ändå på att kunna hålla personalantalet på oförändrad nivå till mitten av mars. 60 procent anser att efterfrågan nu är främsta hinder för expansion, men fortfarande har inemot vartannat företag brist på branschkompetent personal.

EXPORTEN I NORRLAND

Export- och importuppgifterna på denna sida baserar sig på en regional fördelning av utrikes-handelstatistiken för varor. Beräkningarna är av schablonmässig karaktär, vilket gör att resultaten skall tolkas med försiktighet. Företagens export fördelas med hjälp av antalet anställda på respektive arbetsställe.

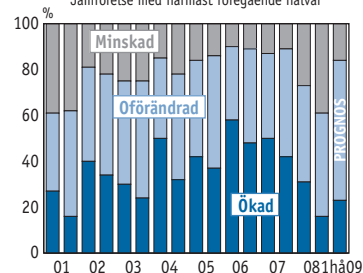
Varuexporten fortsatte att öka kraftigt från 2006 till 2007 och för samtliga norrlandslän, med sammanlagt 6,6 procent. Det är ändå en avtagande ökningstakt från året innan då uppgången var hela 11,4 procent. Den avtagande ökningstakten beror främst på att uppgången för Västerbotten förra året avtog till 2,9 procent. Året innan var det detta län som drog upp utvecklingen med en ökning på hela 18 procent. Den klart starkaste ökningen under 2007 stod varuexporten i Gävleborgs län för som då steg med 12 procent. Den näst snabbaste ökningen svarar Jämtlands län för, om än på en mycket lägre exportnivå, med en uppgång på 8,6 procent.

Den klart främsta källan för exporten är verkstadsindustrin som i fjol svarade för 48,4 miljarder kronor av det totala exportvärdet på 128,5 miljarder. Ökningen för detta varuområde mellan de två senaste åren är hela 15,9 procent och värdet är klart större än värdet för hela skogsexporten som i fjol uppgick till drygt 37,1 miljarder kronor. Här var ökningen mellan 2006 och 2007 endast ca 3 procent.

Industrins exportorder

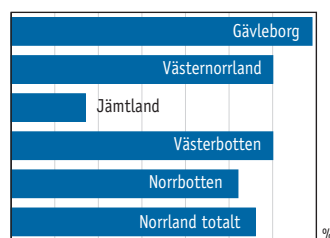
ANDEL FÖRETAG MED ÖKAD, OFÖRÄNDRAD RESP. MINSKAD EXPORTORDERINGÅNG

Jämförelse med närmast föregående halvår

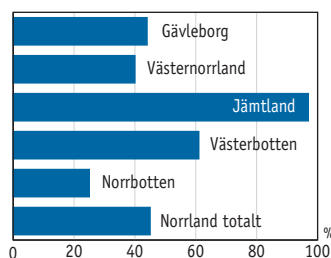
Varuexporten i ett länsperspektiv

EXPORTENS ANDEL AV NÄRLIVETS PRODUKTION ÅR 2006

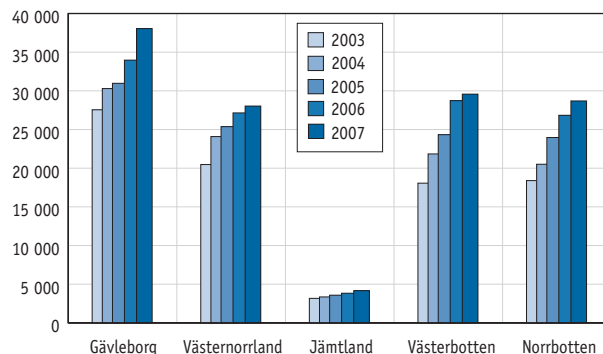
Produktionen avser bruttoregionprodukt (förädlingsvärde)

IMPORTENS ANDEL AV EXPORTEN ÅR 2007

VARUEXPONENTS UTVECKLING 2003–2007

Värden i miljoner kronor per län

Importen av konsumtionsvaror är sannolikt underskattad. Konsumtionsvaruimporten redovisas troligen till stor del på partihandelsföretag längre söderut.

Exportstrukturen i Norrland

VARUEXPONENTEN FÖRDELAD PÅ LÄN OCH BRANSCH

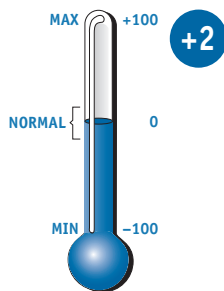
Värden i miljoner kronor 2007

	Gävleborg	Västernorrland	Jämtland	Västerbotten	Norrbottnen	Norrland
Mineralutvinning	6	1	30	355	9 820	10 211
Livsmedelsindustri	342	973	61	69	308	1 754
Trävaruindustri	2 665	1 537	799	1 915	2 075	8 990
Massa/pappersindustri	7 636	12 790	16	1 651	5 999	28 092
Kemisk/gummivaruiindustri	169	2 660	21	..*	390	..*
Stål- och metallindustri	2 902	821	0	872	3 991	8 586
Verkstadsindustri	21 741	6 719	2 002	15 626	2 313	48 401
Övrig industri	221	584	374	308	103	1 590
Byggverksamhet	23	41	12	64	39	180
Partihandel	996	1 017	427	..*	679	..*
Övrigt	1 344	891	418	10 365*	1 329	20 706*
Totalt	38 046	28 033	4 161	30 232	28 696	128 509

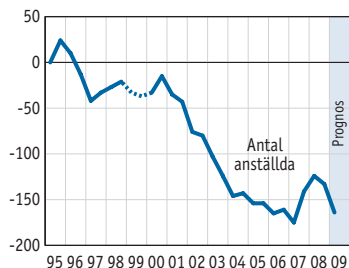
* Branscherna har slagits ihop under Övrigt på grund av sekretess. Källa: SCBs utrikeshandelsstatistik

NÄRINGSLIVET

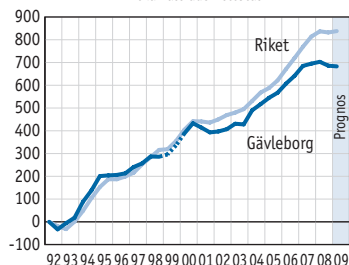

ANTAL ANSTÄLLDA
Ackumulerade netttotal

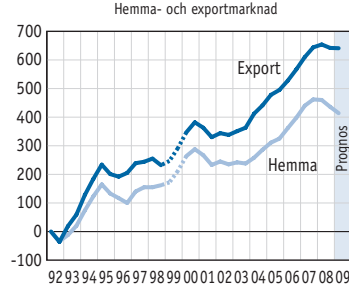

INDUSTRI

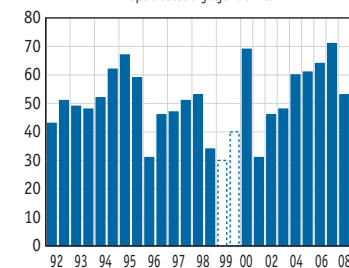
INDUSTRIPRODUKTION
Ackumulerade netttotal

ORDERINGÅNG
Hemma- och exportmarknad

KAPACITETSUTNYTTJANDE
Andel företag som angivit fullt kapacitetsutnyttjande i %

BALANSERAT LÄGE MED DYSTRA PROGNOSEN

Konjunkturläget i Gävleborg har försämrats, men från en mycket hög nivå. Inom tillverkningsindustrin och detaljhandeln råder en normalkonjunktur och byggindustrin har till och med lyckats hålla sig kvar i högkonjunkturen – den starkaste byggkonjunkturen i Norrland. Våren ser dystrare ut då även byggindustrin räknar med att börja få tydliga känningar av konjunkturedgången. Försämringarna för tillverkningsindustrin och detaljhandeln väntas dessutom fortsätta. Neddragningarna ser ut att bli omfattande, i synnerhet inom tillverknings- och byggindustrin.

Tillverkningsindustri

Liksom för industrin för hela Norrland har det skett en dramatisk konjunkturförsämring för Gävleborgs industrisektor från den starka högkonjunktur som rådde där förra hösten. Konjunkturindex har sedan dess fallit från +61 till -7. Det får ändå betraktas som en normalkonjunktur och är den näst bästa industrikonjunkturen i Norrland efter Norrbotten. Ingen industribransch sticker ut i själva nedgången, men konjunkturläget bedöms som sämst inom trävaruindustrin samt massa- och pappersindustrin medan det ser hyggligt ut inom verkstadsindustrin. Efterfrågan har börjat minska under innevarande halvår, framförallt på hemmamarknaden. Detta har slagit mot orderstocksomdömena där nästintill hälften av företagen anser inläggande order vara för små. Än så länge är personalminskningarna måttliga och även om det har skett en tydlig minskning i kapacitetsutnyttjandet säger sig hälften av företagen gå för fullt. Efterfrågeläget har dock tagit över rollen som främsta expansionshinder från just maskiner och anläggningar.

Till våren räknar företagen med en måttlig försämring. Med tanke på att nedgångar brukar underskattas vid vändpunkter som den industrin nu befinner sig vid kan denna prognos tyckas optimistisk. Efterfrågan från exportmarknaden väntas hålla sig oförändrad under första halvåret 2009 medan efterfrågan på hemmamarknaden förväntas fortsätta minska i en betydande takt. En allvarig signal är att fram till våren räknar företagen med omfattande personalneddragningar, dvs. företagen tror inte att det rör sig om en tillfällig nedgång.

Byggverksamhet

Gävleborg är det län i Norrland som bäst stått emot den vikande byggkonjunkturen. Kon-

junkturindex för hösten föll visserligen tillbaka något till +49, men det är ändå starkare än ett normalt konjunkturläge. Det starka konjunkturläget är en följd av att merparten av företagen i länet ändå upplever att de i dagsläget är tillfreds med kapacitetsutnyttjandet i företaget och att orderböckerna är tillfredsställande stora. Framåt våren ser det dock inte lika ljus ut. Ordergången minskade redan under hösten hos två företag av tre.

Företagens prognoser för första halvåret nästa år är att orderböckerna fortsätter att krympa. Den mer pessimistiska hållningen som byggföretagen ger uttryck för under nästkommande halvår innebär att vartannat byggföretag tror sig behöva minska personalstyrkan för att anpassa den till det försämrade konjunkturläget. Det är en förestående försämring av byggkonjunkturen som börjar breda ut sig från ett tidigare hett konjunkturläge.

Detaljhandel

Fjolårets dämpade optimism har övergått i pessimism. Konjunkturindex har fallit från +34 till -8 på ett år, vilket ändå inte är mer än genomsnittet för Norrland. Synen på kommande halvåret är desto dystrare. Prognosen för konjunkturindex är den dystreste av samtliga Norrlandslän. Försäljningen har varit god, men förväntas sjunka något. Antalet anställda har sjunkit uppger 28 procent och nästan lika många tänker dra ner på personalen framöver. Lönsamheten förefaller vara normal och förväntas ligga still på den nivån. Åtta av tio anser att efterfrågeläget är hinder för fortsatt expansion, vilket är en kraftig ökning från i fjol då endast en av fyra gjorde samma bedömning. Då såg dessutom nästan hälften inget hinder alls för fortsatt expansion.

BEGRÄNSAD NEDGÅNG GER INDUSTRIEN FRAMTIDSTRO

Trots att konjunkturläget har vänt nedåt i rask takt håller sig konjunkturen nu kring ett normalläge. Efter att i fjol ha varit enda länet som inte nådde upp till en högkonjunktur har en begränsad försämring lett till en förbättrad placering jämfört med övriga Norrlandslän där nedgången har varit mer markerad. För detaljhandeln ser det dystert ut och byggindustrin räknar med en kraftig försämring till våren. Inom industrin lyser däremot en viss optimism igenom med förväntningar om ett oförändrat konjunkturläge till våren och förhoppningar om att exportefterfrågan återigen ska ge dragkraft åt konjunkturen.

Tillverkningsindustri

Den västernorrländska industrikonjunkturen har försämrats sedan förra hösten, men konjunkturbedgången är av betydligt mindre omfattning än i de övriga Norrlandsläna. I fjol låg konjunkturindex bara strax över normalläge (+18) – den då klart svagaste industrikonjunkturen i Norrland. I nuläget har konjunkturindex sjunkit till -13, men den begränsade nedgången har fått länet att klättra ett par placeringar i konjunkturtoppen. Starkaste industribranschen är verkstadsindustrin där konjunkturläget är klart bättre än normalt. Ordergången för hela industrin har minskat måttligt sedan första halvåret på såväl hemmasom exportmarknaden vilket har lett till en betydande försämring av orderstocksomdömet. Antalet anställda har även det minskat måttligt sedan i våras – främst inom trävaruindustrin – och därmed har även bristen på både yrkesarbetare som tekniska tjänstemän minskat något.

Efterfrågeläget är nu det klart största expansionshindret, men samtidigt har även andelen som inte ser några hinder ökat något till 20 procent. En tydlig optimism syns dessutom i vissa av prognoserna. Konjunkturläget väntas vara oförändrat till våren, och företagen tror på en måttlig ökning i ordergången från hemmamarknaden. På exportmarknaden väntas ökningen till och med bli kraftig. Även produktionen ser ut att öka något, men trots det räknar företagen med att de måttliga personalneddragningarna håller i sig.

Byggverksamhet

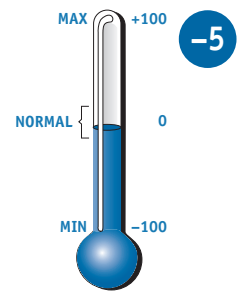
Byggkonjunkturen har mattats betydligt under innevarande halvår från den högkonjunktur som rådde förra året. Det visar konjunktur-

index som sjönk till +24, vilket ändå kan betraktas som ett konjunkturläge över vad som är normalt. Företagen är visserligen fortsatt tillfreds med kapacitetsutnyttjandet, men både ordergången och byggandet har minskat under det senaste halvåret. Orderstockarna har därmed blivit betydligt mindre sedan förra året och ordergången väntas fortsätta att försvagas under närmast följande halvår. Företagen har blivit mer pessimistiska över byggkonjunkturen som väntas fortsätta bromsa under nästa halvår. Som en följd av detta räknar en stor majoritet av företagen i branschen med att behöva skära ner på personal till våren. Det vikande konjunkturläget till trots, upplevs bristen på arbetskraft som ett större expansionshinder än efterfrågeläget. Främst är det byggingenjörer det råder brist på.

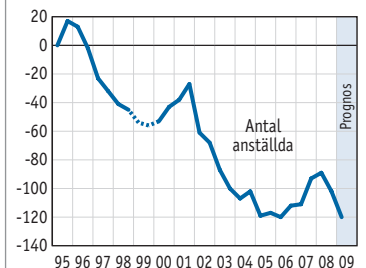
Detaljhandel

Konjunkturindex var förhållandevis lågt i Västernorrland jämfört med övriga Norrlandsläna i fjol med ett värde på +15. Förväntningarna inför våren var höga. I nulägesbedömningen bedöms dock konjunkturindex vara så lågt som -23. Det är endast i Jämtland man upplever ett sämre konjunkturläge. Försäljningssiffrorna har varit mycket låga och hela sju av tio uppger att de sålt mindre än förväntat. Även framtidstron är dystert och få tror att nästkommande halvår bjuder på högre försäljningsvolym. En tredjedel har dragit ner på personalstyrkan och ännu fler väntas göra neddragningar, detta som en följd av dålig lönsamhet. Så många som 60 procent av företagen ser efterfrågeläget som det främsta hindret för en fortsatt expansion, men trots det finns det en framtidstro om att varken konjunkturläget eller lönsamheten kommer att försämrats ytterligare.

NÄRINGSLIVET

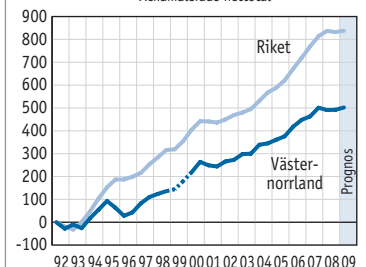

ANTAL ANSTÄLLDA
Ackumulerade netttotal

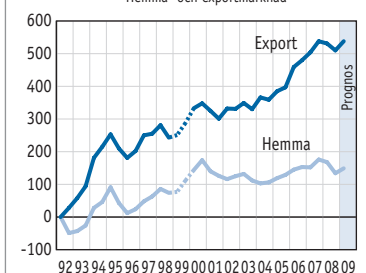

INDUSTRIEN

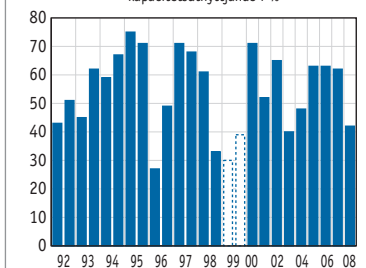
INDUSTRIPRODUKTION
Ackumulerade netttotal

ORDERINGÅNG
Hemma- och exportmarknad

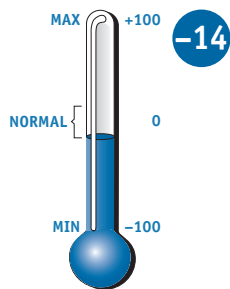
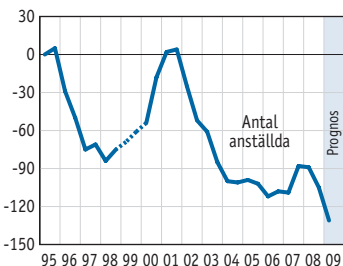

KAPACITETSUTNYTTJANDE
Andel företag som angivit fullt kapacitetsutnyttjande i %

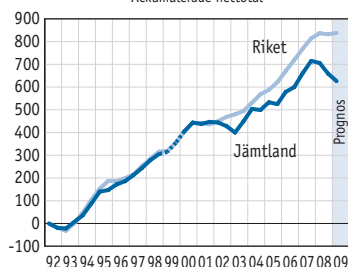
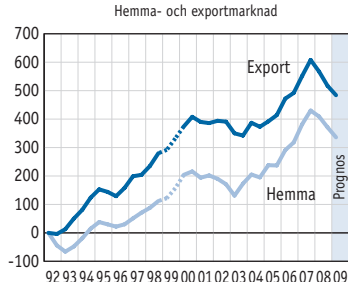

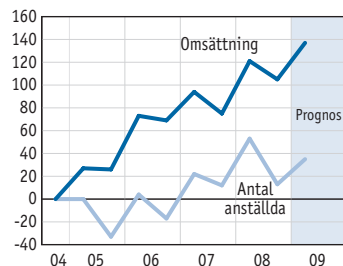
NÄRINGSLIVET

ANTAL ANSTÄLLDA
Ackumulerade netttotal

INDUSTRI

INDUSTRIPRODUKTION
Ackumulerade netttotal

ORDERINGÅNG
Hemma- och exportmarknad

TURISM

TURISM
Ackumulerade netttotal

FORTSATT BRA UTVECKLING FÖR TURISTBRANSCHEN

Tillverkningsindustrin går mot sämre tider. Verkstäderna ger en något mörkare bild av framtiden än industrin i övrigt. Byggbranschen har hittills utvecklats bättre än i många andra delar av Norrland men läget ser under kommande halvår ut att försämrats kraftigt. Inga stora problem har ännu dykt upp för turistbranschen utan bilden är fortsatt jämförelsevis ljus.

Tillverkningsindustri

Orderingången för tillverkningsindustrin i Jämtland försvagades i våras markant, mest på exportmarknaden. Sämst var orderinströmningen för trävaruindustrin. Utvecklingen blev avsevärt sämre än man väntade sig förra hösten. Den nedåtgående tendensen accentueras ytterligare under innevarande höst. Tre företag av fem räknar med lägre exportordergång och det ser inte mycket bättre ut på hemmamarknaden. Kapacitetsutnyttjandet har sjunkit kraftigt sedan förra året. 23 procent av företagen angav att de körde för fullt i september medan motsvarande andel ett år tidigare var hela 70 procent. Företagens bedömning av det rådande konjunkurläget har blivit mycket mer negativ. Konjunkturindex för tillverkningsindustrin som förra hösten uppmättes till +61 har för september i år beräknats till -27.

Man räknar med en fortsatt försämring av konjunkurläget och mer än 40 procent av företagen spår en nedgång i orderingången under det kommande halvåret. Verkstadsindustrin ser speciellt mörkt på framtiden. Den avtagande orderingången ser ut att resultera i lägre produktion i motsvarande grad. Sysselsättningen i industrin som har utvecklats gynnsamt under senare tid vänder neråt redan under innevarande höst och tendensen ser ut att förstärkas under våren.

Byggverksamhet

Utvecklingen för byggbranschen har det senaste året varit något bättre i Jämtland än på många andra håll i Norrland. Byggandet steg under våren och ser under innevarande höst ut att hålla sig på en i stort sett oförändrad nivå. Man är under hösten fortfarande ganska nöjd med orderstocken. Andelen företag som angett stort utnyttjande av produktionsresurserna har varit oförändrad sedan förra hösten och bedömningen av konjunkurläget har inte försämrats särskilt mycket. Konjunkturindex för branschen som förra hösten beräknades till

+49 har för september i år uppmätts till +26 vilket fortfarande är ett bra konjunkurläge. Det är under hösten fortfarande en relativt stor andel av byggföretagen som anger brist på olika personalkategorier.

Under början av nästa år ser det dock ut som om den för branschen gynnsamma utvecklingen skulle brytas. Hela 77 procent räknar med minskande orderingång och en nästan lika stor andel, eller 68 procent, planerar för en neddragning av byggandet. Den lägre aktivitetsnivån resulterar i en ogynnsam sysselsättningsutveckling. Hälften av byggföretagen räknar med att dra ner på personalen under våren 2009.

Detaljhandel

Försäljningsutvecklingen under våren 2008 blev en besvikelse för detaljhandelsbranschen i Jämtland. Endast en tiondel av företagen lyckades höja försäljningen. Konjunkturindex för branschen har för hösten beräknats till -32, sämre än i övriga delar av Norrland. Under innevarande höst räknar man med oförändrad nivå men spådomarna avseende kommande vår tyder på en mycket svag utveckling. Närmare hälften av företagen räknar med lägre omsättning, medan exakt hälften tror på oförändrad nivå. Däremot tror man på en förbättring av lönsamheten, som det för närvarande råder visst missnöje med.

Turism

Turistbranschen som är av stor betydelse för Jämtland har ju utvecklats mycket bra under de senaste åren. Det fortsatte också uppåt i god fart i våras, även om uppgången inte blev riktigt lika snabb som man tänkte sig förra hösten. Den gynnsamma utvecklingen ser enligt de bedömningar som gjorts ut att fortsätta. Konjunkturindex för branschen har för hösten beräknats till +20 vilket är något bättre än förra hösten. Hälften av företagen tror på ökad omsättning under kommande halvår och de har även förhoppningar om en förbättrad lönsamhet.

SVAG SYSSELSÄTTINGSUTVECKLING

De tendenser till en svagare konjunktur som i viss mån kunde märkas redan förra hösten har förstärkts under senare delen av 2008. Situationen verkar mörkna ytterligare under 2009. Industrikonjunkturen ser ut att försvagas en del vilket gäller flertalet branscher. För byggbranschen ser situationen besvärlig ut med kraftigt fallande ordergång och byggande, vilket leder till personalnedskärningar.

Tillverkningsindustri

Redan i höstas kunde konstateras att uppgången för tillverkningsindustrin hade börjat sakta av även om nivån fortfarande låg på en hög nivå. Utvecklingen under första halvåret i år var fortsatt ganska bra. Särskilt hemmamarknadsefterfrågan sviktade dock mer än vad som var väntat. Produktionen steg fortfarande i god takt, allra snabbast för maskinindustrin där nio företag av tio höjde produktionen. Under hösten ser det däremot ut att ske en klar avmattning beträffande ordergången för flertalet branscher. Den svagare efterfrågan märks tydligt både på export- och hemmamarknaden. Orderstockarna har minskat det senaste halvåret. Kapacitetsutnyttjandet för totala tillverkningsindustrin var i september 58 procent, klart lägre än hösten 2007. Mest har det gått ner inom trävaruindustrin där andelen företag som uppgett fullt kapacitetsutnyttjande på ett år minskat från 84 procent till 40 procent. Bedömningen av det rådande konjunkturläget har mörknat avsevärt sedan förra hösten. Konjunkturindex för tillverkningsindustrin har beräknats till -24, betydligt sämre än ett år tidigare då index uppmättes till +43. Trävaruindustrin har det besvärligaste läget medan maskinindustrin och verkstäderna fortfarande tycker sig ha en hyfsad konjunktursituation.

Bedömningen av utsikterna under början av nästa år är tämligen försiktiga. Företagen räknar med något vikande ordergång, mest märkbart på hemmamarknaden. Skillnaden mellan de olika industribranscherna är måttlig – företagen inom trävaruindustrin samt verkstäderna är något mera pessimistiska beträffande utsikterna på exportmarknaden än företagen inom övriga branscher. Sysselsättningsutvecklingen som har varit ganska positiv ser för det kommande halvåret inte lika bra ut. Hälften av företagen inom tillverkningsindustrin räknar med att dra ner på antalet anställda.

Byggverksamhet

Byggandet utvecklades fortsatt bra under våren 2008. Två företag av fem ökade byggandet och för en lika stor andel låg aktiviteten på en oförändrad nivå. Detta var bättre än de bedömningar som gjordes förra hösten. För innevarande höst ser det något osäkrare ut. Ordergången mattas en aning och byggandet ligger kvar på samma nivå som i våras. Bedömningen av orderstocken har blivit avsevärt mera negativ sedan förra hösten och de företag som angett högt utnyttjande av produktionsresurserna har blivit färre. 36 procent angav att de körde för fullt, medan motsvarande andel hösten 2007 var 71 procent. Det förändrade konjunkturläget är också mycket märkbart när man ser på tillgången på personal. Andelen företag som angett brist på personal har minskat kraftigt.

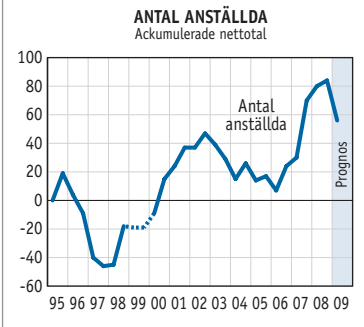
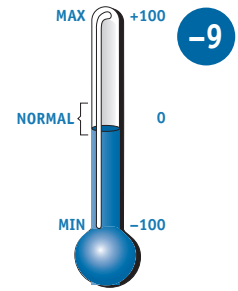
Inför första halvåret 2009 ser det mycket mörkt ut. Två tredjedelar av byggföretagen räknar med minskat byggande och sysselsättningen i branschen som tidigare varit på uppgång ser ut att vända neråt. Omkring 60 procent av företagen räknar med färre anställda.

Detaljhandel

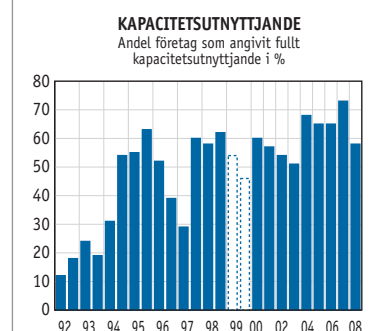
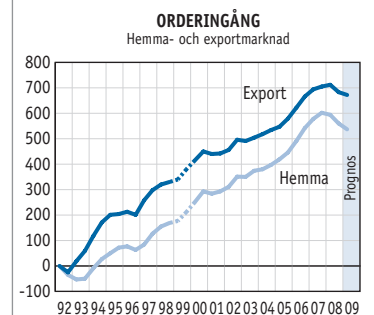
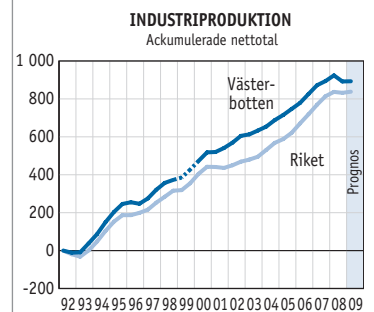
Redan förra hösten kunde tydligt skönjas problem för detaljhandeln, inte minst en tydligt försämrad lönsamhet. Den negativa tendensen har förstärkts under 2008. Omsättningen var i stort sett stagnerande under våren och den har visat en viss nedgång under andra halvåret i år. Branschens konjunkturläge bedöms som klart sämre än i fjol. Konjunkturindex har beräknats till -6, att jämföra med förra höstens +40. Den tidigare i viss mån märkbara personalbristen har nu försvunnit.

Utsikterna inför våren 2009 är inte särskilt positiva. Detaljhandelsföretagen räknar med fortsatt svagt vikande försäljning. Personalstyrkan kommer enligt de bedömningar som nu görs att minska något.

NÄRINGSLEVET

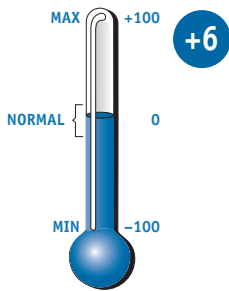

INDUSTRIN

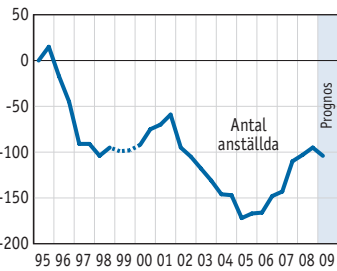

NÄRINGSLIVET

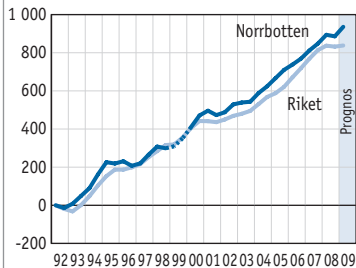

ANTAL ANSTÄLLDA
Ackumulerade nettotal

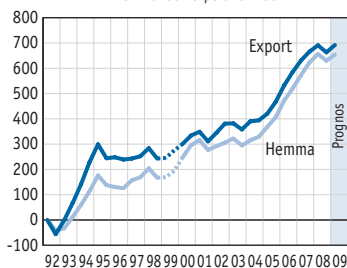

INDUSTRI

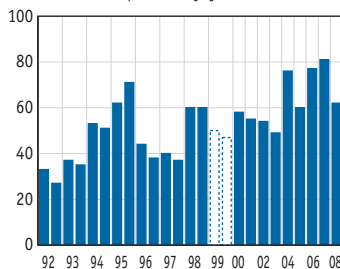
INDUSTRIPRODUKTION
Ackumulerade nettotal

ORDERINGÅNG
Hemma- och exportmarknad

KAPACITETSUTNYTTJANDE
Andel företag som angivit fullt kapacitetsutnyttjande i %

BÄSTA LÄGET I NORRLAND

Det har skett en markant försvagning av konjunkturen i Norrbotten sedan förra hösten. Länet är dock fortfarande bäst i Norrland. Mörkast inför kommande vår ser det ut för byggbranschen där man räknar med ett kraftigt fall i byggandet och därmed fall i sysselsättningen. För tillverkningsindustrin ser det betydligt ljusare ut även om utvecklingen för trävarubranschen har varit mycket ogynnsam. Lönsamheten sjunker för detaljhandeln.

Tillverkningsindustri

Konjunkturläget för den norrbottniska industrin försämrades ganska dramatiskt från andra halvåret 2007 till innevarande höst. Konjunkturindex för tillverkningsindustrin sjönk från +61, som indikerade en kraftig högkonjunktur, till -6 som kan betecknas som normalkonjunktur. Bakom försämringen låg i första hand en mycket kraftig nedgång för trävaruindustrin där konjunkturindex föll från +80 till -76.

Under första halvåret i år gick det fortfarande ganska bra för industrin. Visserligen kunde redan då ses en markant försvagning för trävarubranschen, men i övrigt fortsatte det uppåt i god takt. För den totala industrin steg orderingen jämfört med föregående halvår och detta gällde även produktionsnivån. Omkring 40 procent av företagen rapporterade ökad ordergång från exportmarknaden och mer än hälften av företagen ökade produktionen. Under andra halvåret försvagas dock orderingen vilket ser ut att resultera i en mindre produktionsnedgång. Orderstocksomdömena försämrades markant jämfört med förra hösten vilket också gällde bedömningen av färdigvarulagren. Kapacitetsutnyttjandet har sjunkit något men befann sig i september fortfarande på en ganska hög nivå. 62 procent av de norrbottniska företagen rapporterade att de körde för fullt.

Bedömningarna inför kommande vår får betecknas som överlag ganska optimistiska. Man räknar med en återhämtning för orderingen både på export- och hemmamarknaden. Trävaruindustrin spår ett i stort sett oförändrat efterfrågeläge under våren. Resultatet av den förbättrade orderingen skulle kunna bli en markant ökning av produktionsnivån i industrin. Hela 55 procent planerar för ökad produktion medan endast en mindre andel räknar med lägre produktionsnivå. Även trävaruindustrin kalkylerar med högre produktion.

Byggverksamhet

Det skedde en klar uppbromsning av byggkonjunkturen i våras. Både orderingen och byggandet sjönk något jämfört med föregående halvår. Utvecklingen under hösten ser ut att bli fortsatt negativ med en ytterligare nedgång i ordergång och byggande. Konjunkturindex för branschen har försämrats kraftigt från +68 förra hösten till +16 under innevarande höst (vilket dock fortfarande kan betecknas som en bra konjunktur). Synen på det kommande halvåret är dock mycket mörk inom byggbranschen. Ordergång och byggande viker. Fyra företag av fem räknar med minskat byggande och sysselsättningen i branschen som varit på uppgång väntas minska i motsvarande grad. Den tidigare mycket märkbara bristen på arbetskraft har lättat för flertalet personalkategorier, mest påtagligt för elektriker.

Detaljhandel

Förra hösten var förhoppningarna hos detaljhandelsföretagen i Norrbotten fortfarande ganska högt ställda och man räknade med en fortsatt uppgång av försäljningsvolymen under första halvåret i år. Förhoppningarna har inte infriats och omsättningen sjönk i stället något i våras jämfört med föregående halvår. Innevarande höst ser ut att präglas av en fortsatt stagnerande omsättning. Lönsamheten i branschen har fallit markant och 45 procent av företagen ansåg att lönsamheten var dålig. Konjunkturindex för branschen, som för ett år sedan beräknades till +36, har för innevarande höst uppmätts till -6. Hösten 2007 angav 22 procent av detaljhandelsföretagen att det rådde personalbrist. Den andelen har minskat till 3 procent. Spådomarna inför kommande halvår är pessimistiska. Hälften av företagen räknar med minskad försäljning, medan andelen som tror på uppgång är obetydlig. Den tidigare positiva sysselsättningsutvecklingen ser ut att brytas.

Branschstrukturen

BRANSCHÖVERSIKT FÖR NORRLAND MED KONJUNKTURINDEX HÖSTEN 2008

	Gävleborg			Västernorrland			Jämtland			Västerbotten			Norrbotten			Norrland		
	Syssel-satta ¹⁾	Andel ²⁾ %	Konj. index ³⁾	Syssel-satta ¹⁾	Andel ²⁾ %	Konj. index ³⁾	Syssel-satta ¹⁾	Andel ²⁾ %	Konj. index ³⁾	Syssel-satta ¹⁾	Andel ²⁾ %	Konj. index ³⁾	Syssel-satta ¹⁾	Andel ²⁾ %	Konj. index ³⁾	Syssel-satta ¹⁾	Andel ²⁾ %	Konj. index ³⁾
Utvinning av mineraler	0,2	3,5	..	0,1	1,6	..	0,2	4,1	..	0,7	15,5	..	3,4	75,3	..	4,6	2,7	..
Tillverkningsindustri, tot	23,5	31,5	-7	15,9	21,3	-13	5,9	7,9	-27	16,9	22,6	-24	12,5	16,8	6	74,7	44,5	-12
- Trävaruindustri	2,5	28,6	-56	1,3	14,6	-68	1,0	11,0	-76	2,5	28,1	-45	1,6	17,7	-76	8,9	5,3	-59
- Sågverksindustri	0,9	21,1	..	0,8	17,7	..	0,6	12,4	..	1,4	30,3	..	0,8	18,5	..	4,5	2,7	-81
- Massa- och pappersindustri	2,9	33,3	-56	3,9	45,2	-54	0,0	0,5	..	0,4	4,1	..	1,5	16,9	..	8,6	5,1	-61
- Kemisk industri	0,5	11,6	..	1,5	34,9	..	0,2	3,9	..	1,6	37,2	-34	0,5	12,4	..	4,3	2,6	-25
- Stål- och metallverk	5,6	59,0	..	1,0	10,2	..	0,0	0,0	..	1,0	10,6	..	1,9	20,3	..	9,5	5,6	31
- Verkstadsindustri	9,6	29,2	2	6,2	18,7	27	3,1	9,4	-21	9,1	27,6	0	5,0	15,1	24	32,9	19,6	7
- Maskinindustri	2,7	25,4	-15	3,3	30,9	..	1,0	9,8	..	3,0	28,0	11	0,6	5,9	..	10,6	6,3	8
- Övrig industri	2,5	23,3	..	2,1	19,7	..	1,6	15,1	..	2,3	22,0	..	2,1	19,8	..	10,6	6,3	..
Byggsamhet	7,3	22,9	49	6,8	21,2	24	3,3	10,3	26	6,9	21,6	12	7,7	24,0	16	32,1	19,1	24
Detaljhandel ⁵⁾	3,6	23,8	-8	3,4	23,0	-23	1,5	10,3	-32	3,3	22,1	-6	3,1	20,9	-6	15,0	8,9	-13
Uppdragsverksamhet	9,9	23,9	..	8,6	20,6	..	5,6	13,3	..	8,6	20,6	..	9,0	21,6	..	41,6	24,8	29
IT-verksamhet ⁶⁾	3,2	25,5	..	3,0	23,6	..	1,5	12,2	..	2,7	21,0	..	2,2	17,7	..	12,6	7,5	15
Totalt för resp. region	44,5	26,5	2	34,8	20,7	-5	16,4	9,8	-14	36,3	21,6	-9	35,8	21,3	6	167,9	100,0	-3

¹⁾ Tusental ²⁾ Länets andel av Norrland ³⁾ Avser konjunkturläget hösten 2008 ⁴⁾ Andel av näringslivet totalt i Norrland ⁵⁾ Exkl. livsmedelshandel ⁶⁾ Ingår ej explicit i totalen

Undersökningsmetodik

Konjunkturutvecklingen i en region är givetvis intimt sammanlänkad med den totala ekonomiska utvecklingen i landet. Trots det kan det finnas så stora skillnader i näringslivsstruktur att konjunkturutvecklingen i landet inte alltid kan ligga till grund för en bedömning av utvecklingen i regionen.

Skillnader i näringslivsstruktur kan bestå av olikheter avseende t.ex. branschstruktur, exportintensitet och graden av legotillverkning hos företagen. Vid konjunkturanalys är det av speciellt intresse att se på branschstatistiken grupperad efter slutanvändning. En sådan gruppering till sektorer underlättar en analys av utvecklingen över tiden.

I Norrlandslänen ligger t.ex. gruvornas, skogsindustrins samt järn- och stålindustrins andel av industrins totala förädlingsvärde på 47 %, jämfört med 18 % i riket. Detta förhållande i kombination med exportintensiteten hos företagen inom råvaruindustrierna leder till att en konjunkturuppgång i Norrland bör ligga före en konjunkturuppgång i landet. Förklaringen till detta är att råvaruindustrier tenderar att leda utvecklingen i en internationell konjunkturuppgång.

Andra faktorer som t.ex. grader av legotillverkning i olika branscher påverkar givetvis också situationen. För att få bättre information om regionens utveckling är regionala konjunkturundersökningar ett alternativ.

Undersökningens uppläggning

Konjunkturbarometern för Norrland omfattar fem huvudbranscher: Tillverkningsindustri, byggnadsindustri, detaljhandel, uppdragsverksamhet och IT-branschen. Dessutom belyses turistnäringen genom indikatorer för hotellverksamhet och biluthyrning. Undersökningen baseras på ett urval företag i Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län och är en postenkät som omfattar totalt ca 900 företag i hela Norrland.

För tillverkningsindustrin är urvalet stratifierat på bransch och storlek (antal anställda). Urvalet är så konstruerat att god täckning fås ned till storleksgruppen med minst 10 anställda. Detta görs för att kunna särredovisa små och medelstora företag. Företag med mer än 100 anställda totalundersöks. I undersökningen ingår för Norrland totalt drygt 500 industriföretag.

För näringsgrenarna byggnadsindustri och detaljhandel baseras konjunkturbarometern på ett urval av 25 företag per län i vardera branschen, och för uppdragsverksamhet, IT-verksamhet och turism ett urval av 40, 55 resp 35 företag i Norrland som helhet.

Urvalsramen utgörs av SCB:s Företagsdatabas (FDB). Företagen tillfrågas via en enkät, där företagsledningen ombeds besvara ett antal frågor avseende den ekonomiska utvecklingen för innevarande och kommande halvår. För varje fråga finns i regel tre svarsalternativ: större/oförändrad/mindre.

Vid bearbetning av resultaten vägs svaren med ett storleksmått (förädlingsvärde alternativt antal anställda), så att de större företagen väger tyngre än de mindre. Resultaten presenteras som s.k. netttotal. Netttotalen utgörs av saldot mellan de företag som uppgivit positiv respektive negativ utveckling eller omdöme. Materialinsamling, statistisk bearbetning och analys görs av SCB.

Andel svarande bland tillfrågade företag uppgår till ca 90 % för företag med över 100 anställda. För företag med mindre än 100 anställda är svarsfrekvensen ca 85 %.

Om Konjunkturindex för Norrland

Syftet med en konjunkturindex är att ge ett sammanfattande mått på konjunkturen, dvs. det ekonomiska läget, i en bransch eller region vid en viss tidpunkt. Konjunkturindexen för en region är en sammanvägning av det aktuella konjunkturläget för de olika branscher som ingår och undersöks i en region.

Konjunkturläget för varje bransch är i sin tur grundat på företagens egna bedömningar av konjunkturen, bra/normal/dålig, vid en viss tidpunkt. Konjunkturindex, baserat på s.k. netttotal, har en möjlig variationsbredd från -100 till index +100. Värdet 0 med en toleransgräns på ca ±15 enheter anger läget för en s.k. normalkonjunktur. -100 anger en nattsvart lågkonjunktur och +100, vilket anger att 100 % av företagen givit omdömet "bra" om konjunkturen, står för en överhettad högkonjunktur. Gränserna för låg- och högkonjunktur har schablonmässigt satts till index ca -40 respektive +40.

Topplån för företag

Norrlandsfondens uppdrag är att vara en möjliggörare. Varje år lånar vi ut cirka 250 miljoner kronor till nyetablering, utveckling och expansion i det norrländska näringslivet. För tillfället har vi drygt 300 kunder som förverkligar sina utvecklingsplaner.

Bra affärsidéer behöver god finansiering. Vår uppgift är att främja utvecklingen i norrländska företag genom att ställa upp med flexibla topplån när banken inte kan gå hela vägen. Vi kan också stå för avgörande garantier och borgensåtaganden.

Sedan Norrlandsfonden grundades 1961 har vi lånat ut cirka fyra miljarder kronor. De har i sin tur genererat investeringar för 12 miljarder. Vi är stolta över att bidra till att hela Norrland växer och blir ännu starkare.

Luleå Box 56, 971 03 Luleå
tel 0920-24 42 50, fax 0920-24 42 69
Sundsvall Storgatan 31, 852 30 Sundsvall
tel 060-12 82 70, fax 060-12 31 03
E-post info@norrlandsfonden.se
Hemsida www.norrlandsfonden.se